

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ | DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE

Πολυτεχνική Σχολή
Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών

Περιβαλλοντική και Υδατική Πολιτική

Σειρά Διαλέξεων:

Διασυνοριακή Υδατική πολιτική

Καρασάνη Μαρία

Υπ. Διδάκτωρ, Τμ. Πολιτικών Μηχανικών, ΔΠΘ

mkarasan@civil.duth.gr

«Διασυνοριακά ύδατα»

- Τα υδρολογικά όρια δεν συμπίπτουν με τα διοικητικά σύνορα.
- Οι υδάτινοι πόροι μοιράζονται ανάμεσα στις χώρες.

Διασυνοριακά ύδατα, Διασυνοριακές λεκάνες απορροής, διασυνοριακές λίμνες, διασυνοριακοί υδροφορείς

- 153 χώρες που μοιράζονται κοινά ύδατα.
- 310 διασυνοριακές λίμνες και λεκάνες απορροής ποταμών.
(42% της επιφάνειας της Γης)

Διασυνοριακή υδατική πολιτική

1. Διασυνοριακή Διαχείριση υδάτων (χρήση τεχνικών εργαλείων)
2. Διασυνοριακή συνεργασία (χρήση νομικών εργαλείων και πολιτικών)
3. Υδροδιπλωματία (χρήση διπλωματικών μέσων)

1. Διασυνοριακή Διαχείριση υδάτων

- Χρήση τεχνικών μέσων (μελέτης υποδομής, περιβαλλοντικές μελέτες, nature based solutions,...)
- Ορθολογική διαχείριση νερού (ποιότητα, ποσότητα,...)
- Ακαδημαϊκές συνεργασίες, επιστημονικά – ερευνητικά προγράμματα
- Διακρατικές λεκάνες απορροής

2. Διασυνοριακή συνεργασία

- **Απαιτείται** για την κοινή διαχείριση του πόρου
- Εφαρμογή **τεχνικών λύσεων**, νομικών εργαλείων και πολιτικών (συμφωνίες- οδηγίες) από κοινού
- Αποσκοπεί στον **δίκαιο καταμερισμό των πλεονεκτημάτων** στους ενδιαφερόμενους

2. Διασυνοριακή συνεργασία - Νομικά εργαλεία

Διεθνής νομοθεσία για τα διασυνοριακά ύδατα

- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις Εκτός Πλοηγήσεως Χρήσεις των Διεθνών Υδατορεμάτων, 1997
- Σύμβαση για την Προστασία και τη Χρήση των Διασυνοριακών Υδατορεμάτων και των Διεθνών Λιμνών, του ΟΗΕ-UNECE, 1992 (ή σύμβαση του Ελσίνκι)
- Draft Articles on the Law of Transboundary Aquifers

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις Εκτός Πλοηγήσεως Χρήσεις των Διεθνών Υδατορευμάτων, 1997 UN Convention 1997

- 36 κράτη (2004)- Ελλάδα από το 2010
- Κοινή χρήση των υδάτινων πόρων
- Δίκαιη και εύλογη χρήση των υδάτινων πόρων (**equitable and reasonable use**)
- Μη πρόκληση σημαντικής βλάβης (**no significant harm**)
- Συνεργασία μεταξύ των χωρών

Σύμβαση για την Προστασία και τη Χρήση των Διασυνοριακών Υδατορεμάτων και των Διεθνών Λιμνών, του ΟΗΕ-UNECE, 1992 (Σύμβαση του Ελσίνκι)

- 1992 UNECE
- 46 χώρες (Ελλάδα, Αλβανία, Βουλγαρία, Βόρεια Μακεδονία)- ανοιχτή στα κράτη μέλη ΟΗΕ
- Θεσμικό δεσμευτικό πλαίσιο :
τη βιώσιμη διαχείριση των κοινών υδάτινων πόρων
την εφαρμογή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs)-
την πρόληψη των συγκρούσεων και την προώθηση της ειρήνης

2. Διασυνοριακή συνεργασία - Νομικά εργαλεία

Διμερείς/πολυμερείς συμφωνίες- Οδηγίες με τοπικό χαρακτήρα

- Ευρωπαϊκή οδηγία πλαίσιο (2000/60/EC)
- Συμφωνίες μεταξύ των χωρών για τα κοινά τους ύδατα (κατά περίπτωση κοινά ύδατα)
- Επιτροπές για τις διασυνοριακές λεκάνες (River Basin Commissions ή River Basin Organizations)- εποπτεύουν τις λεκάνες απορροής με πολλές και διαφορετικές αρμοδιότητες

Ευρωπαϊκή Οδηγία 2000/60 για τα διακρατικά ύδατα

- Σε περίπτωση διακρατικής λεκάνης, κρίνεται απαραίτητη η **από κοινού διαχείριση** των εμπλεκόμενων κρατών.
- Σύμφωνα με το Άρθρο 13 ("Σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού"), τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη **οφείλουν** να καταρτίσουν **ένα ενιαίο σχέδιο διαχείρισης** της λεκάνης απορροής.
- Σε περίπτωση που είναι ανέφικτη η δημιουργία ενός τέτοιου σχεδίου **με κράτη εκτός Κοινότητας**, το κράτος μέλος οφείλει να καταρτίσει τουλάχιστον ένα ολοκληρωμένο σχέδιο που να καλύπτει το έδαφος του.

Αρχές των νομικών εργαλείων διασυνοριακής πολιτικής

- Έννοια των διεθνών υδάτων
- Λογική και ισότιμη κατανομή των υδάτων
- Υποχρέωση πρόληψης αρνητικών διακρατικών επιρροών
- Ενημέρωση και διαπραγμάτευση σχετικά με σχεδιαζόμενα έργα (**prior notification**)
- Υποχρέωση για συνεργασία και **ανταλλαγή δεδομένων**

Μεταβαλλόμενοι παράγοντες που επηρεάζουν την διασυνοριακή συνεργασία

- Έκταση και τα υδρολογικά χαρακτηριστικά
- Οι πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες
- Η βιοφυσική κατάσταση της διακρατικής λεκάνης (relationships upstream – downstream states)
- Οι σχέσεις μεταξύ των παρόχθιων εμπλεκόμενων χωρών.
- Οι ομάδες ενδιαφερομένων.
- Τα ενδιαφέροντα και οι προσδοκίες για τους κοινούς υδάτινους πόρους. (χρονική μεταβολή)
- ...

3. Υδροδιπλωματία

- *«Η χρήση εργαλείων διπλωματίας για τις υπάρχουσες ή αναδυόμενες διαφωνίες ή εντάσεις που αφορούν τα **κοινά ύδατα**, με στόχο την επίλυσή ή τον μετριασμό τους και την προώθηση της **συνεργασίας, τοπικής σταθερότητας και ειρήνης.**» (Schmeier, 2020)*
- *«Η διπλωματία για το νερό είναι μια **πολυτομεακή έννοια** που αντλεί τεχνική, πολιτική και κοινωνικο-οικονομική γνώση και βρίσκεται στο σημείο τομής της **επιστήμης, της πολιτικής και της πρακτικής**, συμπεριλαμβάνοντας **κρατικούς και μη κρατικούς παράγοντες.**» (SIWI)*

Ρόλος της υδροδιπλωματίας

- Γνώση – κατανόηση του αντικειμένου
- Χρήση της διεθνούς νομοθεσίας
- Εκκίνηση διαλόγου, ανταλλαγή γνώσεων
- Επικοινωνεί τις κοινές ανάγκες και προτεραιότητες
- Επικοινωνεί τα κοινά οφέλη συνεργασίας

Ρόλος της υδροδιπλωματίας

- **Ολιστική προσέγγιση**
- **Συμπερίληψη όλων των εμπλεκόμενων και των τοπικών χαρακτηριστικών**
- **Ενισχύει την προσαρμογή στις αλλαγές**
- **Ενισχύει τη σύναψη συμφωνιών και την εφαρμογή τους**

Σκοπός της υδροδιπλωματίας

- Η σταθερότητα των περιοχών
- Η διασφάλιση της ειρήνης

Του νερού (ποιότητα – ποσότητα), **για το** νερό (αποδόμηση εντάσεων) και **πέρα από** το νερό (η συμφιλίωση των χωρών εξαιτίας του νερού)...

Water Diplomacy Tracks

- **Track 1** : Επίσημη μορφή, διενεργείται μεταξύ κυβερνητικών παραγόντων. (διαπραγματεύσεις- συμφωνίες)
- **Track 2** : Διενεργείται από μη κυβερνητικούς παράγοντες* με σκοπό την επιρροή των κυβερνητικών. (εκπαίδευση, ενημέρωση των policy makers από ακαδημαϊκά ιδρύματα)

* μη κυβερνητικοί παράγοντες : ακαδημαϊκοί, θρησκευτικοί ηγέτες, εκπρόσωποι ΜΚΟ κ.α.

Water Diplomacy Tracks

- **Track 1.5** : Επίσημοι και ανεπίσημοι φορείς , κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί φορείς εργάζονται μαζί για την επίλυση μιας διαφοράς. (εξέλιξη πλημμυρών)
- **Track 3**: Διπλωματία „πολιτών“, διενεργείται μεταξύ των πολιτών και των μη κυβερνητικών παραγόντων. (π.χ. τοπικές συνεργασίες για την αντιμετώπιση πλημμυρών)

Multitrack water diplomacy

- Τα διαφορετικά επίπεδα – είδη (tracks) της υδροδιπλωματίας **αλληλεπιδρούν και αλληλοεπηρεάζονται.**
- Εφαρμόζονται ταυτόχρονα
- Δρουν **συμπληρωματικά.**
- Διαφορετικά χρονικά και τοπικά
- Σε κάθε στάδιο ή κάθε παράγοντας -διαφορετικά εργαλεία- πρακτικές εφαρμογής

Διασυνοριακές λεκάνες απορροής- Ελλάδα (Kolo kytha & Skoulikaris, 2019)

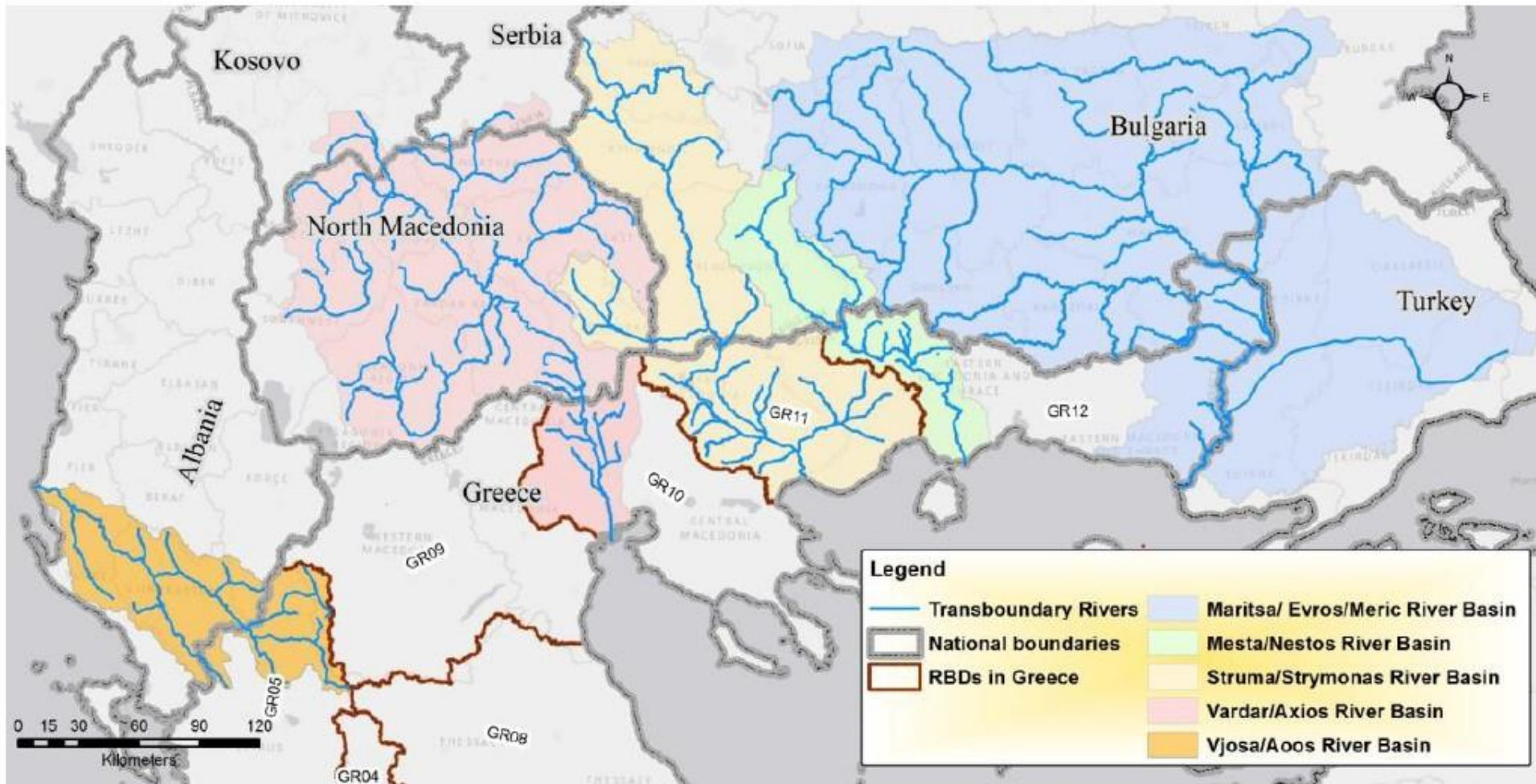

Figure 1. Transboundary basins of Greece.